

אלול סתיו יהודי

לימוד סדנאי לצוותי מורים במעגל השנה מבית "לב לדעת"

פתיחה:

חודש אלול הוא חודש של מעבר משנה לשנה, אוסף אליו את השנה שחלפה ומוליך אותנו אל עבר שנה חדשה. כאשר שנת הלימודים מתחילה בחודש אלול אנחנו מתחילים את השנה עטופים באנרגיות 'אלוליות' של תפילות וכיסופים.

הלימוד בסדנא זו יהיה סביב שירו של אברהם חלפי 'סתיו יהודי'. בשיר זה ישנה התייחסות לזמן ולחיבור בין המתחולל בטבע ובין מה שמתעורר בנפש, לקראת אלול והימים הנוראים. בלימוד שיר זה ננסה להיות קשובים ל'רמזי אלול' אותם אנו שומעים, רואים, או חשים בכל דרך כאנשים וכמורים.

חשוב לסדר את החדר באופן נעים וכדאי להשקיע מעט במראהו- אגרטל עם פרחים או כמה נרות יעניקו אווירה של התכנסות פנימה. מומלץ לשבת במעגל או באופן בו כולם יראו איש את רעהו.

מפגש עם השיר: נחלק את מילות השיר לכל המשתתפים, ונקרא את השיר בקריאה איטית ומדויקת. נזמין את המורים בעת ההקשבה לחשוב על מילות השיר גם דרך נקודת המבט שלנו כמורים בזמן זה של השנה.

נשמיע את השיר בלחנו של יוני רכטר ובביצוע של אריק איינשטיין

רמזי אלול: נבקש מכל אחד מהמשתתפים לחשוב על 'רמזי אלול' שהוא רואה או מרגיש סביבו ובתוכו בזמן האחרון (מהעולם הפיזי, הרוחני, פנימי, ומעבודתו בבית הספר)

נשתף במעגל ברמזים השונים שעלו וננסה יחד להתבונן:
מה מביא עימו הסתיו?
מה מייחד את הסתיו היהודי?

יצירה מתוך השיר: נתחלק לזוגות ונחלק לכל זוג דף ובו משימות היצירה הבאות. כל זוג מוזמן לבחור משימה אחת כרצונו.

למנחה: יש לדאוג לדפים לבנים, כלי כתיבה וצבעים. אפשר לשים מוזיקה נעימה ושקטה ברקע.

סתיו יהודי/ אברהם חלפי

סְתוֹ יְהוּדִי בְּאַרְץ אֲבוֹתַי

שׁוֹלַח בִּי

רְמִזֵי אֱלוֹל.

כָּבֵר מִשְׁתַּגְּעוֹת בִּי קֶצֶת

הַצְּפָרִים הַקְּטַנְטָנוֹת שׁוֹרְקוֹת הָעֶצֶב

שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים.

אֲזִי יִתְקַע בְּשׁוֹפְרוֹת לְפִתַח שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם

וּפְנִיִם יְהוּדִיּוֹת מִן הַגּוֹלָה

בְּאֶפְרַיִם נוֹגֵה

יִרְחֹפוּ לִפְנֵי כֶּסֶף אֲדוֹן עוֹלָם

וּבִקְשׁוֹת וְתַחֲנוּנִים וְנִיצוּצוֹת הַרְבֵּה

בְּעֵמֶק עֵינִיָּהֵן.

© כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

שריקת הציפורים - משימת כתיבה הציפורים הקטנטנות השורקות מבטאות בשירתן העדינה את הגעגוע שבתוך ציפור הנפש שלנו וגם הגעגוע שבעולם סביבנו. נסו לדמיין את הציפורים הללו ולהאזין לשריקתן. אילו יכולנו להבין את שריקת הציפורים ולתרגם אותה לשפתנו, מה היינו שומעים? כתבו את שריקת הציפורים המתורגמת למילים.

תקיעת השופר - משימת ציור תקיעת השופר, הינה מפתח לשערי שמים, מה יש בתקיעת השופר שפותח את השמים? אלו מפתחות נוספים יכולים לפתוח שערי שמים? חישבו על 'השמים' שאותם אתם רוצים לפתוח בשנה הבאה, מה המפתחות שסייעו לכם? ציירו אותם.

תפילה - משימת כתיבה נסחו תפילה קצרה שיש בה 'בקשות ותחנונים וניצוצות הרבה' והייתם רוצים שתהיינה בעומק עיניכם בפתחה של שנה.

אסיף: נזמין את המשתתפים לשתף במה שיצרו ובמה שעלה והתחדש להם תוך כדי עבודתם.
למנחה: בשלב זה חשוב להקפיד על הקשבה ומתן מקום לכל אחד מהזוגות ועל התייחסות מכבדת ליצירות שנעשו. אם יש זמן אפשר לתת מקום להדהוד בעקבות השיתוף- משהו שהתחדש לי בעקבות עבודה של זוג אחר, משהו שאני מתחברת אליו, שאלה שרציתי לשאול וכדומה.

סיום: ננסה יחד להתבונן על שנת הלימודים בבית הספר כעל שנה שיש גם בה חילופי עונות.
מה הסתיו בכיתה? אילו איכויות ואפשרויות הוא מביא עימו? מה נדרש מאיתנו כמורים לתת לתלמידים בעונה זו?

נקרא את דבריו של הרב שלמה וולבה זצ"ל:

"הדברים דומים מאד למה שאנחנו מכירים בעולם הצומח. יש זמנים מדויקים לזריעה החקלאית: בתחילת החורף זורעים, ואם מאחרים עד לבוא הגשמים כבר אי אפשר לזרוע. אם זורעים באיחור, הזרע נרקב בתוך האדמה ולא צומח ממנו שום דבר [...] הדברים הללו הם היסוד של "נקודת ההתחלה", רגע הזריעה, התחלת החינוך לשלבי השונים [...] עניינו של החינוך [...] הוא הכניסה הנכונה בנקודת ההתחלה. כשהילד מגיע למצב מסוים, צריכים לזרוע בו מה שהוא מוכן לקלוט באותו זמן [...] בתורה כולה יש משמעות מיוחדת לנקודת ההתחלה. אם זו התחלת השנה- ראש השנה, אם זו תחילת השבוע, התחלת החודש- ראש חודש, לכל עניין התחלה יש בתורה משמעות רבה. התחלה, זו התקופה שבה אפשר לשתול.

זריעה ובניין בחינוך עמ' יד-טו.

אנו נמצאים כעת בנקודת ההתחלה, בעת השתילה. זמן שמלווה ב"בקשות ותחנונים" כפי שראינו בשיר שעמד במוקד הלימוד.

בניח במרכז החדר זר פרחים ונזמין כל מורה לקחת פרח אחד ולחשוב על כיתה אחת שהוא או היא מלמדים בה, ולשתף במשהו אחד שהיו רוצים "לשתול" או "לזרוע" השנה בכיתה.

(מומלץ לרשום את הדברים ולהביט עליהם שוב יחד לקראת מחצית השנה)

סתיו יהודי/ אברהם חלפי

סתו יהודי בארץ אבותי

שולח בי

רמזי אלול.

כבר משתגעות בי קצת

הצפרים הקטנטנות שורקות העצב

של יום הכפורים.

אז יתקע בשופרות לפתח שערי שמים

ופנים יהודיות מן הגולה

באפרפר נוגה

ירחפו לפני כסא אדון עולם

ובקשות ותחנונים וניצוצות הרבה

בעמק עיניהן.

© כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

"הדברים דומים מאד למה שאנחנו מכירים בעולם הצומח. יש זמנים מדויקים לזריעה החקלאית: בתחילת החורף זורעים, ואם מאחרים עד לבוא הגשמים כבר אי אפשר לזרוע. אם זורעים באיחור, הזרע נרקב בתוך האדמה ולא צומח ממנו שום דבר [...] הדברים הללו הם היסוד של "נקודת ההתחלה", רגע הזריעה, התחלת החינוך לשלביו השונים [...] עניינו של החינוך [...] הוא הכניסה הנכונה בנקודת ההתחלה. כשהילד מגיע למצב מסוים, צריכים לזרוע בו מה שהוא מוכן לקלוט באותו זמן [...] בתורה כולה יש משמעות מיוחדת לנקודת ההתחלה. אם זו התחלת השנה- ראש השנה, אם זו תחילת השבוע, התחלת החודש- ראש חודש, לכל עניין התחלה יש בתורה משמעות רבה. התחלה, זו התקופה שבה אפשר לשתול.
הר' שלמה וולבה זצ"ל, זריעה ובניין בחינוך עמ' יד-טו.